

Vil·la romana de Boades

Castellgalí

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Boades.
Emplaçament Camp de conreu davant del nucli, al costat del camí del nucli de Boades a la fàbrica dels Carbons

Coordenades:

Latitud: 41.68588
Longitud: 1.85983
UTM Est (X): 405110
UTM Nord (Y): 4615529

Classificació

Número de fitxa 08061-10
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Antic Ibèric Romà Medieval
Segle -III/V
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Actualment es troben tapats i no són visibles.
Protecció Inexistent
Número inventari CCAA nº I01476.
Generalitat i altres inventaris
Accés Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 004A00064

Fitxes associades:

[Torre del Breny](#)
[Sitges ibèriques de Boades](#)
[Forns romans de Boades](#)

Autoria de la fitxa Cortés Elía, Maria del Agua

Descripció

Aquesta vil·la romana s'assenta sobre un jaciment ibèric anterior. Les restes ibèriques més ben identificades corresponen a un camp de sitges vora cal Roc. Cal destacar que tant en les antigues excavacions com en les de 1984 es trobaren restes pre-romanes sota mateix dels estrats romans imperials. El 1984 aparegué un estrat amb una part d'una llar que havia conservat la seva disposició originària i amb material ceràmic típic com la grisa estampillada datable al segle III aC. L'emplaçament de la vil·la és ben documentat ja als darrers anys del canvi d'era (donant fe campanianes B i sigil·lates itàliques) tractant-se, pel que sembla, d'una romanització total i efectiva de l'anterior comunitat indígena. És durant l'alt imperi quan s'aconsegueix la màxima esplendor d'aquest jaciment. Hi ha abundància de ceràmiques fines (terra sigil·lata sud-gàl·lica, hispànica, clares A) i comunes, juntament amb d'altres objectes d'ús quotidià. Les restes arquitectòniques descobertes primerament corresponien a diverses estances considerades de l'àrea de serveis (pars rustica). La part noble (pars urbana) és menys coneguda perquè les masies actualment dempeus s'assenten exactament a sobre. En el segle III succeeix alguna cosa a Boades ja que l'excavació de 1987 demostra un enrunament d'alguns habitatges alt imperials, sobre els quals es superposa una estança baix imperial, menys senzilla. Malgrat que no es tracti d'una destrucció violenta, sí que demostra una crisi, tal i com s'esdevé arreu del món romà d'aquell moment històric. Aquest jaciment sembla recuperar-se ben aviat i en dóna mostres amb la construcció d'una exedra, datable en el segle III o principis del IV, que és un monument d'arquitectura rural romana a Catalunya. Un pany de paret, en el que s'obre un finestral rematat per un arc de maons, encara manté 4m d'alçària màxima. Les restes ceràmiques típiques de la baixa romanitat també són presents. Hi ha sigil·lata clara C i D (alguna estampada), hispànica tardana, comunes africanes i una moneda de Magnus Maximus, mostres evidents d'una certa renaixença, potser de caire latifundista en aquesta vil·la, la qual degué morir amb la caiguda de l'imperi. De tota manera, el lloc és ocupat ràpidament en l'alta edat mitjana, com a mínim.

Observacions:

Material dipositat al Museu Comarcal de Manresa. El jaciment ocupa la zona del costat i del subsòl del nucli rural de Boades, especialment en terres del Mas Vilaseca i can Cadevall. Amb data 13 de desembre de 1991 el Director General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya va resoldre que part dels materials ceràmics provinents d'aquest jaciment fossin dipositats enterrats en el propi jaciment, sota control de l'arqueòloga territorial Araceli Martín.

Història

A Boades es va establir una comunitat humana ja al segle VI aC. Es tracta d'un poblat o assentament rural a una zona plana al costat del riu, amb una fase d'ocupació ibèrica (VI-IaC) de la que l'exponent principal són les sitges. La seva localització privilegiada devia afavorir els contactes comercials a la zona. Posteriorment s'emplaça una vil·la d'època romana imperial que probablement aprofita una estructura agrícola indígena anterior (segona meitat segle I aC) i que és la millor vil·la romana de la comarca i la que més exhaustivament s'ha estudiat. La vil·la es va convertir en una gran propietat durant l'Alt Imperi, època de màxima esplendor. Desconeixem de quina manera es va passar d'aquest habitatge en una vil·la a una petita agrupació de cases que ja tenim documentades al segle XIV i que semblen mantenir una continuïtat fins a l'actualitat. El lloc de Boades apareix citat per primera vegada en la delimitació de la rodalia i ciutat de Manresa l'any 1020 amb el nom d'ipsas Buadas. Buada, etimològicament, correspon a volta edificada. Es

creu en l'existència de ruïnes romanes evidents ja en època medieval en reocupar-se l'indret reaprofitant les seves pedres. Des d'aleshores la zona ha estat habitada i explotada agrícolament (de mas Cadevall es conserven documents del segle XIV). El 1917 Joan Simó feu la primera excavació. El 1930-36 la Secció Arqueològica del Centre Excursionista Montserrat, amb Mn. Valentí Santamaria com a cap, realitzaren algunes campanyes d'excavacions. L'any 1978 Miquel Cura va fer un sondeig al nucli de la Vil·la. El 1984 es va fer una campanya d'urgència dirigida per Eduard Sánchez, A. Daura i Ll. Guerrero. Es van fer dues campanyes més els anys 1986 i 1987 a càrrec d'A. Daura i D. Pardo.

Bibliografia

Almagro, M.; Serra, J.C.; Colominas, J. (1945). Carta arqueològica de España. Província de Barcelona. Madrid. Cura Morera, M. (1977). Aportaciones al conocimiento del proceso de iberización en el interior de Cataluña. Ampurias nº 38-40. Daura, A.; Galobart, J.; Pardo, D. (1987). El jaciment ibero-romà de Boades (Castellgalí-Bages). Manresa. Daura, A.; Galobart, J.; Piñero, J. (1995). L'arqueologia al Bages. Manresa. Centre d'Estudis del Bages. Daura, A.; Pardo, D. (1990). Nous testimonis de la baixa romanitat a les conques mitjana i alta del Cardener i el Llobregat. La romanització del Pirineu: 8é col·loqui internacional d'arqueologia de Puigcerdà. Desembre de 1998. Puigcerdà. Galobart, J. (1985). El jaciment ibero-romà de Boades (Castellgalí-Bages): les darreres excavacions. Dovella, revista cultural de la Catalunya central. Nº 15, març 1985. Manresa. Sánchez, E. (1987). El poblament pre-romà al Bages. Manresa. Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Fitxa nº I01476, any 1988.